

MĂSURILE ASIGURĂTORII ÎN PROCESUL PENAL

Cons. jur. Mariana-Alina ȘTEFĂNOAIA

Abstract

The insurers measures are defined as those measures that are taken during the course of the criminal process by the criminal prosecution body or the court and which consist in the unavailability, through the establishment of a seizure, of movable and immovable assets, as well as in the seizure of sums of money owed for any reason to the accused, the defendant or the civilly responsible party by another person or by the injured party, in order to repair the damage caused by the crime, as well as to guarantee the execution of the penalty of the fine or the penalty of confiscation. The taking of precautionary measures is optional, except in the case where the injured person is a person lacking exercise capacity or with restricted exercise capacity when the application of precautionary measures is mandatory.

Keywords: measure, confiscation, criminal process, dispossession, character, seizure, seizure

1. Introducere

Măsurile asigurătorii sunt definite în doctrina juridică drept „măsurile procesuale cu caracter real care au ca efect indisponibilizarea bunurilor mobile și imobile care aparțin suspectului, inculpatului sau părții responsabile civilmente, în vederea confiscării speciale, a confiscării extinse, executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori acoperirii despăgubirilor civile (Neagu și Damaschin, 2014, p. 654).

După cum reiese chiar din definiția dată prin lege, prin raportare la acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal, măsurile asigurătorii au doar funcționalitate asigurătorie și nu reparatorie (Neagu și Damaschin, 2014, p. 655).

Așadar, măsurile asigurătorii sunt măsuri procesuale de constrângere reală (Theodoru, 2007, p. 469), care constau în indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile aparținând persoanelor prevăzute de lege, prin instituirea unui sechestru asupra bunurilor respective.

2. Tipurile de măsuri asigurătorii

Cu privire la tipurile de măsuri asigurătorii reglementate de dreptul procesual penal, în literatura de specialitate au exprimate mai multe opinii diferite. Unii autori (Barbu, Tudor și Șinc, 2016, 587) au apreciat că, în materie penală, măsurile asigurătorii constau în instituirea sechestrului judiciar, indiferent de tipul bunului (mobil sau imobil, corporal ori incorporeal). Indiferent de interpretările acordate de către doctrina juridică, se poate afirma faptul că măsurile asigurătorii au obiect diferit, respectiv: bunurile mobile corporale, bunurile mobile incorporale și imobilele, pentru care se poate aplica după caz: sechestrul judiciar, poprirea sau notarea ipotecară.

Dreptul procesual penal recunoaște sechestrul ca măsură asigurătorie cu înțeles specific, iar notarea ipotecară și poprirea ca fiind doar modalități de punere în executare a sechestrului (Decizia 313/2017). Poprirea nu este o măsură asigurătorie de sine stătătoare, ci o formă specială de valorificare a măsurii sechestrului asigurător dispusă în cadrul procesului penal, iar premisa instituirii popririi o constituie existența unui raport juridic între inculpate și un terț prin care acesta datorează inculpatului sume de bani, scopul fiind acela de a immobiliza în mâinile terțului poprit sumele de bani datorate inculpatului, astfel încât acesta să nu procedeze la ascunderea sau cheltuirea lor, creanța trebuind să fie certă și lichidă. Este evident, că aceste condiții nu sunt întrunite în cazul unui depozit bancar, deoarece nu suntem în ipoteza în care un terț, în speță banca, datorează o sumă de bani clientului și nu se pune problema ca banca să procedeze la ascunderea sau cheltuirea lor. Clientul nu pierde în niciun caz dreptul de dispoziție asupra sumelor de bani existente într-un depozit bancar.

Măsurile asigurătorii cu caracter provizoriu, au rolul de a preveni ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea bunurilor care ar putea să asigure repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, plata amenzii, a cheltuielilor judiciare sau realizarea confiscării, dispuse prin hotărârea judecătorească rămasă definitivă. Prin instituirea lor se blochează orice activitate a suspectului, inculpatului, a persoanei responsabile civilmente sau a oricărei persoane în posesia sau proprietatea căreia se află bunurile care urmează a fi supuse confiscării.

Aceste activități pot consta în ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor. Prin ascundere se înțelege orice manoperă de natură a se pierde controlul fizic asupra unui bun: revopsire, ștergerea elementelor de identificare sau înlocuire a acestora, mascarea bunului cu altele de natură a induce în eroare organele judiciare asupra naturii acestuia, înglobarea bunurilor în componența altora, astfel încât să i se piardă urma.

Prin distrugere se înțelege dezmembrarea bunurilor în părți componente, care să nu fie sau să nu poată fi urmărite. Nu are importanță dacă dezmembrarea se realizează prin violență sau prin activități de dezasamblare.

Înstrăinarea presupune orice activitate prin care bunul trece din patrimonial persoanei urmărite penal în patrimonial altei persoane și se poate produce prin vânzare, donație. În această categorie pot fi incluse și activitățile de garantare a unor împrumuturi cu bunurile sale sau de colaborare în cadrul unor contracte de asociere cu bunurile sale. Nu prezintă importanță, sub aspectul legii procesual penale, dacă persoana către care se înstrăinează este într-o relație de rudenie cu suspectul sau inculpatul sau cu o terță persoană.

Sustragerea de la urmărire presupune orice altă activitate neacoperită de cele de mai sus, prin care bunurile urmează să fie scoase de sub controlul organelor judiciare, scopul suspectului sau inculpatului fiind acela de a prezerva în interes propriu produsul infracțiunii.

Măsurile asigurătorii se dispun de procuror, de judecătorul de camera preliminară sau de instanța de judecată în timpul procesului penal, producându-și efectele sale de la momentul dispunerii până la momentul pronunțării hotărârii definitive. La finalizarea litigiului penal, instanța de judecată trebuie să se pronunțe asupra bunurilor ce au fost sechestrate: fie dispune confiscarea acestora, fie dispune ridicarea sechestrului. În situația în care instanța de judecată nu s-a pronunțat asupra măsurilor asigurătorii, acestea încetează de drept (Volonciu s.a., 2017, 654).

3. Contestarea măsurilor asigurătorii

Conform dispozițiilor Codului de procedură penală, măsurile asigurătorii pot fi contestate atât pe fond, cât și privitor la aducerea lor la îndeplinire.

În privința sechestrului dispus de procuror în faza de urmărire penală prin ordonanță, se poate formula contestație la judecătorul de drepturi și libertăți atât referitor la instituirea măsurii, cât și, după luarea ei, la modul în care aceasta a fost adusă la îndeplinire. Având în vedere instituirea acestei căi speciale de atac, nu împărtășim opiniile exprimate în doctrina juridică în sensul posibilității recunoscute persoanei interesate de a formula, pe întreg parcursul procesului penal, plângere la procurorul ierarhic superior celui care a dispus măsura (Udroiu, 2016, p. 771). Prevederile articolului 250 alineat 1 Cod procedură penală stabilesc în mod clar că se poate formula contestație la judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond, dacă măsura a fost dispusă de către procuror în cursul urmăririi penale.

Referitor la sechestrul dispus de către judecătorul de cameră preliminară sau de instanța de judecată prin încheiere, se pot contesta atât luarea, cât și modalitatea în care a fost pusă în aplicare măsura, în acest ultim caz la același organ judiciar care a dispus-o. Instituirea măsurii dispusă de către judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată se poate contesta la judecătorul de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară sau la instanța ierarhic superioară.

Por fi contestate inclusiv măsurile asigurătorii dispus în apel, judecata fiind făcută de către instanța ierarhic superioară.

A. Potrivit prevederilor articolului 249 alineat 1 Cod procedură penală, procurorul, în cursul urmăririi penale, poate dispune instituirea măsurii sechestrului asigurător, împotriva acestor dispoziții luate prin ordonanță suspectul ori inculpatul sau orice persoană interesată putând face contestație la judecătorul de drepturi și libertăți. Astfel, judecătorul va analiza dacă sunt îndeplinite cerințele articolului 249 alineatele 3 – 5 Cod procedură penală, respectiv: bunurile suspectului sau inculpatului vor putea fi indisponibilizate pentru plata amenzii, pentru realizarea confiscării speciale sau a confiscării extinse se pot sechestra bunurile suspectului sau inculpatului, dar vor putea fi urmărite și bunurile aflate în proprietatea sau posesia altor persoane; pentru recuperarea pagubei produse prin infracțiune sau pentru plata cheltuielilor judiciare, sechestrul asigurător va putea fi instituit asupra bunurilor suspectului sau inculpatului, dar și asupra bunurilor persoanei responsabile civilmente.

Termenul de contestare a sechestrului asigurător pe fondul acestuia este de 3 zile de la data comunicării ordonanței de luare a măsurii. Odată cu contestarea temeiniciei măsurii, suspectul sau inculpatul, precum și orice altă persoană interesată pot contesta și neregularitățile actului prin care a fost dispusă instituirea sechestrului asigurător. Aceasta presupune verificarea de către judecătorul de drepturi și libertăți a tuturor mențiunilor pe care trebuie să le conțină ordonanța procurorului, conform prevederilor articolului 286 alineat 2 Cod procedură penală.

Judecătorul va dispune citarea persoanei care a formulat contestația, dar și a altor persoane ale căror interese reies din dosarul cauzei. Judecata se desfășoară în camera de consiliu, în prezența procurorului (a cărui ordonanță este contestată), dar prezența persoanei care a formulat contestația nu este obligatorie, nici a altor persoane interesate. Judecata se poate desfășura în lipsa acestora, dacă sunt legal citate. Pe tot parcursul judecății contestației, măsura sechestrului rămâne în vigoare, nu se suspendă.

Încheierea prin care se soluționează contestația este definitivă, iar prin aceasta se poate dispune revocarea/ridicarea sechestrului asigurător, atunci când condițiile care au determinat luarea măsurii nu mai subzistă.

B. Necesitatea introducerii articolului 250 indice 1 Cod procedură penală a apărut ca urmare a faptului că, drept consecință a mențiunilor făcute în cuprinsul Deciziei Curții Constituționale nr. 24/2016, contestarea măsurii asigurătorii luate în cursul judecății se făcea prin analogie, prin raportare la contestația reglementată în articolul 250 alineatul 1 Cod procedură penală, nefiind însă clarificate aspectele privind competența și procedura de soluționare.

Măsurile asigurătorii dispus prin încheierea judecătorului de cameră preliminară, a instanței de fond sau a instanței de apel vor putea fi contestate la organul ierarhic superior corespunzător fazei procesuale. Contestația poate fi făcută în

termen de 48 de ore de la pronunțare sau, după caz, de la comunicare și se depune la judecătorul sau instanța care a luat măsura, care o înaintează judecătorului/completului/instanței competente să o soluționeze, în termen de 48 de ore de la înregistrare. Formularea contestației nu suspendă executarea. Contestația se soluționează prin decizie definitivă, în termen de 5 zile de la înregistrare, în ședință publică, cu participarea procurorului și cu citarea inculpatului și a părților interesate care au formulat-o.

C. A doua etapă din cadrul procedurii privind măsurile asigurătorii, după dispunerea lor de către organul judiciar competent, constă în aducerea lor la îndeplinire. Sechestrul asigurător se va institui diferențiat în funcție de tipul bunurilor, mobile sau imobile. Pentru bunurile imobile, sechestrul se realizează prin notare ipotecară, cu această ocazie fiind identificat și proprietarul bunului, realizându-se astfel corelația dintre natura obligației li proprietar. În cazul bunurilor mobile, dacă acestea sunt găsite în posesia suspectului sau inculpatului ori a altor persoane, vor fi sechestrate, posesia fiind echivalentă cu proprietatea. În acest caz, se recurge la înscrierea ipotecară a bunurilor mobile.

Ulterior întocmirii acestor acte, persoanele interesate au posibilitatea să conteste modul de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii în termen de 3 zile de la data când a fost pusă în executare.

În cazul sechestrului dispus de procuror, competența soluționării contestației privind modul de aducere la îndeplinire a acestuia aparține judecătorului de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond.

Dacă măsura a fost luată de către judecătorul de cameră preliminară ori de către instanța de judecată, procurorul, suspectul sau orice altă persoană interesată poate face contestație împotriva modului de îndeplinire la acest judecător sau la această instanță. Contestația nu suspendă executarea și se soluționează în ședință publică, prin încheiere motivată, cu citarea părților și participarea obligatorie a procurorului, în termen de 5 zile de la înregistrarea acesteia. Încheierea pronunțată este definitivă.

4. Concluzii

Măsurile asigurătorii sunt măsuri procesuale cu caracter real care au ca efect indisponibilizarea bunurilor mobile și imobile care aparțin suspectului, inculpatului sau părții responsabile civilmente în vederea confiscării speciale, a confiscării extinse, executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare sau acoperirea despăgubirilor civile. Aceste instituții își justifică prezența în cadrul măsurilor procesuale, deoarece, până la soluționarea definitivă a cauzelor penale și rămânerea definitivă a hotărârii prin care a fost admisă acțiunea civilă, reparatorie sau prin care s-a pronunțat pedeapsa amenzii ori a fost dispusă confiscarea

specială sau extinsă, inculpatul sau partea responsabilă civilmente ar putea să înstrăineze bunurile pe care le au și să devină insolvabili.

5. Referințe bibliografice

1. Barbu A., Tudor G., Șinc A. M., Codul de procedură penală cu jurisprudență națională și europeană, Ed. Hamangiu, București, 2016;

2. Decizia penală a Curții de Apel Craiova nr. 313/2017, www.rolii.ro;

3. Gr. Theodoru, Tratat de drept procesual penal, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 469;

4. Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 486/15 iulie 2010, cu modificările și completările ulterioare;

5. Neagu, M. Damaschin, Tratat de procedură penală. Partea generală, Ed. Universul juridic, București, 2014, p. 655;

6. Udriou M., Procedură penală, Partea general, ediția a 3-a, Ed. C.H. Beck, București, 2016;

7. Volonciu N. și colab., Codul de procedură penală comentat, ediția a 3-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, 2017.